Torsdagen, 15 september 2022

P9_TA(2022)0321

Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Uganda och Tanzania i samband med investeringar i projekt som avser fossila bränslen

Europaparlamentets resolution av den 15 september 2022 om kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Uganda och Tanzania i samband med investeringar i projekt som avser fossila bränslen (2022/2826(RSP))

(2023/C 125/06)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av sina tidigare resolutioner om Uganda och Tanzania,

— med beaktande av EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare och EU:s riktlinjer om mänskliga rättigheter vad gäller yttrandefrihet på och utanför internet,

— med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna från 1948 som Uganda har undertecknat, särskilt artikel 9,

— med beaktande av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter av den 16 december 1966, som Uganda ratificerade den 21 juni 1995, särskilt artikel 9, som garanterar rätten till frihet från godtyckliga gripanden och frihetsberövanden,

— med beaktande av förklaringen om de rättigheter och skyldigheter som samhällets medborgare, grupper och organisationer har när det gäller att främja och skydda allmänt erkända mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, även kallad FN:s förklaring om försvarare av de mänskliga rättigheterna, som antogs den 9 december 1998,

— med beaktande av Parisavtalet, som antogs vid FN:s 21:a partskonferens för FN:s ramkonvention om klimatförändringar i Paris den 12 december 2015, och undertecknades den 22 april 2016 av bland annat alla EU-länder och Uganda och Tanzania,

— med beaktande av den gemensamma strategin Afrika–EU,

— med beaktande av den resolution som antogs av FN:s generalförsamling den 28 juli 2022 och som 161 länder, däribland alla EU-medlemsstater, röstade för, där tillgång till ren och hälsosam miljö förklaras vara en grundläggande mänsklig rättighet,

— med beaktande av artiklarna 144.5 och 132.4 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Flera partner ingår i Lake Albert-utvecklingsprojektet, med det franska multinationella oljebolaget TotalEnergies (Total) som största investerare, tillsammans med China National Offshore Oil Corporation, Uganda National Oil Company och Tanzania Petroleum Development Corporation. Produktionen från projektet kommer att levereras till Tangas hamn i Tanzania via en gränsöverskridande ledning, Östafrikanska råoljeledningen (EACOP). EACOP-projektet påbörjades den 1 februari 2022 och ska avslutas senast 2025. Total har inlett två stora oljeprospekteringsprojekt i Uganda, varav ett är Tilenga-projektet, som kommer att omfatta oljeborrning inom naturskyddsområdet Murchison Falls.

B. Byggnads- och driftsfaserna förväntas leda till ytterligare allvarliga negativa konsekvenser för de lokalsamhällen som ligger inom de områden som berörs av oljeutvinning och oljeledningar, bland annat genom att äventyra vattenresurserna och oåterkalleligen skada försörjningsmöjligheterna för jordbrukare, fiskare och turistföretagare som är beroende av regionens rika naturresurser. EACOP:s offshoreanläggningar utmed Tanzanias kust kommer att byggas i ett område med hög tsunamirisk, vilket äventyrar skyddade havsområden. Nederländernas miljöbedömningskommission konstaterade dessa risker i sin rådgivande granskning av den på nytt inlämnade bedömningen av de miljömässiga och sociala konsekvenserna av EACOP, och betonade särskilt att den föreslagna tekniken för vatten- och våtmarksövergångar (öppna områden) kan få betydande negativa konsekvenser, särskilt i våtmarker.

C. De risker och konsekvenser som utvecklingen av oljefälten och ledningsinfrastrukturen ger upphov till rapporteras redan vara enorma och har dokumenterats uttömmande i många bedömningar av konsekvenserna för lokalsamhällen och oberoende expertstudier. Man räknar med att projektet kommer att hota naturreservat och livsmiljöer. Trots att projektpartnerna har framhållit projektets ekonomiska och sysselsättningsmässiga fördelar fortsätter många östafrikaner och östafrikanska civilsamhällesorganisationer att starkt motsätta sig byggandet av ledningen och tillhörande projekt och hävdar att dess inverkan på lokalsamhällena och miljön inte är värd risken.

D. Merparten av den planerade produktionen från detta storskaliga oljeprojekt skulle utvinnas och säljas efter 2030. Oljeutvinningen i Uganda skulle generera upp till 34 miljoner ton koldioxidutsläpp per år. Internationella energiorganet (IEA) påminde i en rapport från 2021 om att ifall den globala uppvärmningen ska begränsas till 1,5 °C för att förhindra klimatförändringarnas mest destruktiva effekter måste ny olje- och gasutveckling upphöra omedelbart. Flera miljö- och klimatexperter har pekat på flera kritiska brister i bedömningarna av de miljömässiga och sociala konsekvenserna, och ansett det oundvikligt att det kommer att förekomma oljeutsläpp från EACOP under projektets livstid.

E. FN:s fyra särskilda rapportörer om situationen för människorättsförsvarare uttrycker i sitt meddelande av den 24 januari 2022 oro över gripanden, hot och rättsliga trakasserier av människorättsförsvarare och icke-statliga organisationer som arbetar inom olje- och gassektorn i Uganda. Olika människorättsförsvarare, journalister och aktörer i det civila samhället uppges ha utsatts för kriminalisering, hot och trakasserier, däribland Maxwell Atuhura, miljörättsförsvarare och fälthandläggare i Buliisa för den icke-statliga organisationen Africa Institute for Energy Governance, som utsatts för inbrott och godtyckligt gripande, Federica Marsi, italiensk journalist, som godtyckligt greps den 25 maj 2021, Joss Kaheero Mugisa, ordförande för den icke-statliga organisationen Oil and Gas Human Rights Defenders Association, som satt fängslad i 56 nätter utan att ha dömts av domstol, Robert Birimuye, företrädare för människor som påverkas av EACOP-projektet i Kyoteradistriktet, som godtyckligt greps, Yisito Kayinga Muddu, samordnare för nätverket Community Transformation Foundation – COTFONE, vars hus och kontor utsattes för inbrott samma dag samt Fred Mwesigwa, som vittnade i målet mot TotalEnergies i Frankrike och därefter hotades till livet.

F. Sedan 2019 har Total utsatts för rättsliga åtgärder i Frankrike och anklagas för att inte ha infört en adekvat övervakningsplan som omfattar hälso-, säkerhets-, miljö- och människorättsrisker i enlighet med den franska lagen om aktsamhetskrav i samband med Tilenga- och EACOP-projekten och deras inverkan på de mänskliga rättigheterna. Eftersom Totals överklaganden avvisades av Frankrikes Cour de Cassation i december 2021 ska målet nu prövas i sak och domen har ännu inte avkunnats.

G. En grupp från EU:s delegation och Frankrikes, Belgiens, Danmarks, Norges och Nederländernas ambassader hindrades från att resa in i oljeområdet den 9 november 2021.

H. Nästan 118 000 människor påverkas av dessa oljeprojekt. Vissa har fått sina hem förstörda för att underlätta byggandet av tillfartsvägar eller bearbetningsanläggningar, andra har fått hela eller delar av sin mark beslagtagen och har förlorat nyttjanderätten till sin egendom och därmed sin försörjning, utan någon föregående rättvis och tillräcklig ersättning. Den ersättning som betalas ut är ofta alldeles för låg för att jordbrukare vars mark har exproprierats ska kunna köpa jämförbar mark för fortsatt jordbruk. Den låga ersättningen försämrar därför allvarligt och i princip definitivt deras inkomster och levnadsvillkor, så att omplacerade personer inte längre kan generera tillräckliga inkomster för att försörja sina familjer, skicka sina barn till skolan eller få tillgång till hälso- och sjukvård. Ursprungsbefolkningens rätt till fritt, på förhand inhämtat och välinformerat samtycke respekteras inte i enlighet med internationella normer.

1. Europaparlamentet uttrycker sin allvarliga oro över kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Uganda och Tanzania i samband med investeringar i fossilbränsleprojekt, inbegripet felaktiga fängslanden av människorättsförsvarare, godtycklig suspendering av icke-statliga organisationer, godtyckliga fängelsestraff och fördrivande av hundratals människor från deras land utan rättvis och tillräcklig ersättning. Parlamentet uttrycker sin oro över gripandena, hotelserna och de

rättsliga trakasserierna mot människorättsförsvarare och icke-statliga organisationer som arbetar inom olje- och gassektorn i Uganda. Parlamentet uppmanar myndigheterna att säkerställa att människorättsförsvarare, journalister och grupper i det civila samhället är fria att utföra sitt arbete i riskutsatta lokalsamhällen, och begär att alla godtyckligt gripna människorättsförsvarare omedelbart ska friges.

2. Europaparlamentet uppmanar Ugandas och Tanzanias regeringar att vidta konkreta åtgärder för att myndigheter, säkerhetsstyrkor och politik ska iaktta och efterleva människorättsnormer. Parlamentet insisterar särskilt på att EU och andra internationella aktörer ska upprätthålla och stärka sin integrerade och samordnade strategi för Uganda, vilket inbegriper främjande av god samhällsstyrning, demokrati och mänskliga rättigheter samt en förstärkning av rättssystemet och rättsstaten. EU och dess medlemsstater uppmanas eftertryckligen att ta upp dessa frågor genom offentliga och diplomatiska kanaler. Parlamentet uppmanar med eftertryck Ugandas regering att på nytt godkänna de 54 icke-statliga organisationer som godtyckligt har stängts ned eller suspenderats, och att ge de människor som har fördrivits utan rättvis och skälig ersättning tillgång till sin mark.

3. Europaparlamentet påminner om att mer än 100 000 personer löper en överhängande risk för tvångsförflyttning till följd av EACOP-projektet utan tillräckliga garantier om rimlig ersättning. Parlamentet kräver att de personer som blir avhysta från eller nekas tillgång till sin mark kompenseras snabbt, rättvist och adekvat, i enlighet med Ugandas konstitution och företagens löften. Parlamentet uppmanar myndigheterna att vidta ytterligare åtgärder för att på lämpligt sätt kompensera människor för förlorad egendom och mark, skydda lokalbefolkningens rätt till hälsa, miljö, försörjningsmöjligheter och medborgerliga friheter, och kompensera dem som drabbats av oljeverksamhet under de senaste årtiondena. Parlamentet uppmanar båda regeringarna att uppdatera de nationella lagarna om markförvärv, markvärdering och vidarebosättning så att de överensstämmer med regionala och internationella standarder, inbegripet rätten till fritt, på förhand inhämtat och välinformerat samtycke.

4. Europaparlamentet uppmanar på nytt Ugandas myndigheter att tillåta fritt, meningsfullt och obehindrat tillträde till oljeområdet för organisationer i det civila samhället, oberoende journalister, internationella observatörer och forskare.

5. Europaparlamentet upprepar sitt krav på ett kraftfullt och ambitiöst direktiv om obligatorisk tillbörlig aktsamhet för företag och ett ambitiöst rättsligt bindande internationellt instrument för att hantera mänskliga rättigheter, miljö- och klimatskyldigheter, i enlighet med parlamentets resolution av den 10 mars 2021 med rekommendationer till kommissionen om företagens tillbörliga aktsamhet och ansvarsskyldighet ([1]).

6. Europaparlamentet uppmanar EU och det internationella samfundet att utöva största möjliga tryck på myndigheterna i Uganda och Tanzania, liksom på projektansvariga och berörda parter, för att skydda miljön och sätta stopp för utvinningsverksamheten i skyddade och känsliga ekosystem, inbegripet Lake Albert, och åta sig att på bästa möjliga sätt bevara de drabbade samhällenas kultur, hälsa och framtid och undersöka alternativ i enlighet med internationella åtaganden om klimat och biologisk mångfald. Parlamentet uppmanar de ansvariga för EACOP-projektet i Uganda och Tanzania att lösa alla tvister som borde ha lösts innan projektet inleddes, och att beakta alla ovannämnda risker som äventyrar detta projekt. Parlamentet uppmanar med kraft TotalEnergies att under ett år innan projektet inleds undersöka om det finns något alternativt sätt för att bättre skydda känsliga ekosystem och Ugandas och Tanzanias vattenresurser, och begränsa sårbarheten för avrinningsområdena kring de afrikanska stora sjöarna, som är en avgörande resurs för regionen, och att utforska alternativa projekt baserade på förnybar energi för bättre ekonomisk utveckling.

7. Europaparlamentet uttrycker sin oro över Kinas och Rysslands växande ekonomiska inflytande, särskilt inom energisektorn. Parlamentet oroas i detta avseende över Ugandas intresse av att utveckla ett kärnkraftverk med ryskt stöd. Parlamentet påminner om att den demokratiska världen införde riktade restriktiva åtgärder mot ryska företag och enheter, inbegripet inom energisektorn, som svar på landets aggression mot Ukraina.

([1]) EUT C 474, 24.11.2021, s. 11.

8. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, EU:s särskilda representant för mänskliga rättigheter, Republiken Ugandas president, Republiken Tanzanias president och talmännen för Ugandas och Tanzanias parlament.